

Recull d'aportacions a les tres taules de diàleg que van tenir lloc a la Jornada “Entorns familiars i dispositius digitals” realitzada el 21 d'abril de 2015.

El passat 21 de d'abril l'Observatori Lleida Pantalles juntament amb la Federació de Pares i Mares (FaPaC) de Lleida, vam fer possible la realització de la Jornada “[Entorns familiars i dispositius digitals](#)” adreçada a joves, familiars i persones educadores de les nostres terres.

Sensibilitzats amb la necessitat d'obrir espais de diàleg i comunicació al voltant de l'impacte de la irrupció dels anomenats dispositius digitals en la vida quotidiana de joves i no tan joves, la Jornada es va dur a terme en un marc dialogant en què les diferents parts implicades (joves, mares, pares, familiars, persones educadores i expertes) van poder dir la seva. Tot des d'un desig educador compartit que busca ajudar a créixer els nostres fills i filles com a persones el més felices possible, personalment realitzades i socialment compromeses.

La Jornada va estructurar-se en tres taules: una de joves, una d'entorns familiars i una tercera de persones expertes. A més – i molt significativament – va comptar també amb el visionat de les diferents videocàpsules que el jovent ens va fer arribar a través de la Mostra “Com ho veig” que el mateix Observatori i FaPaC havíem convocat de manera lligada a la Jornada. En aquesta Mostra se'ls proposava que oferissin el seu punt de vista de la relació que tots plegats hem establert amb els dispositius mòbils i/o altres entorns digitals en el nostre dia a dia.

Moltes van ser les idees i reflexions que es van fer paleses al llarg de la Jornada. N'oferim aquí unes quantes a mode de resum per tal que ens ajudin una mica més a tenir, si cap, més informació variada i propera sobre aquesta temàtica, i així més criteri a l'hora de prendre decisions sobre quin ha de ser el protagonisme que aquests dispositius tinguin en les nostres vides i en la relació que tinguem amb els que ens envolten.

Taula joves

Es remarca el fet cada cop més generalitzat que el món de les pantalles està present de ben petits en la vida del nostre jovent. Tant els mòbils, les tauletes, les consoles, el televisor... tenen una presència activa i continuada. Es familiaritzen amb el seu ús amb total normalitat arribant al cas, per exemple, que el mòbil sigui el primer element que tenen present quan es desperten al matí.

D'entre tots els dispositius que es mencionen els mòbils tenen especial protagonisme. La majoria de joves reconeix tenir-los als 13 anys. Reconeixen també que la negociació amb la família per tenir-ne no resulta fàcil i que els arguments més contundents són alguns com: *ja sóc gran, tothom en té, ja torno sol/a a casa, ja sóc responsable...*

L'accés a l'ús de mòbils no sol ser amb massa informació/formació relacionada amb el seu control i bon ús. S'hi familiaritzen de manera autodidacta amb informació rebuda del grup d'iguals i es remarca que cadascú fa servir les pantalles a la seva manera.

Malgrat tot, valoren com a positiu l'existència de normes que els puguin ajudar a fer-ne un bon ús i també un cert control per part de pares i mares. Qualifiquen els tallers de prevenció com a

massa genèrics. No responen moltes vegades a les necessitats individuals que són diferents en cada persona. Reconeixen necessitar més formació en temes de privacitat / intimitat i poder conèixer més exemples reals i propers relacionats amb les conseqüències de l'ús addictiu.

No creuen que el tema seguretat sigui el més important a l'hora de parlar de riscos. Tenen present que hi ha avantatges i inconvenients. Pel que respecta als inconvenients, no fan referència a temes relacionats amb l'assetjament, el control, etc.

El telèfon mòbil és el dispositiu estrella pel que respecta a la seva utilització i valoració. Ho incorpora tot i et manté permanentment connectat sobre qualsevol qüestió o aspecte que t'interessi. Manifesten fer menys ús de les xarxes o "plataformes" socials del que solen pensar els adults. És limiten molts d'ells a fer anar whats i instagram.

Veuen el mòbil com un dispositiu que els serveix per conèixer gen, estar al dia del que passa, xafardejar... tot i que valoren també com a molt positiu estar amb els amics/amigues sense mòbil.

A l'institut la normativa d'ús del mòbil sol ser canviant segons el centre. Defensen poder utilitzar el mòbil a l'esbarjo però no a classe perquè els distreu.

Pel que respecta a la seva activitat en les xarxes socials afirmen no estar massa pendants dels likes però també reconeixen que si tens pocs likes o poques amistats els pot afectar l'autoestima.

Manifesten fer un ús compartit amb adults del calendari, grup whatsapp, jocs... tot i que creuen també que no els cal tocar pantalles amb els adults, prefereixen fer coses presencials amb ells i elles.

Taula entorns familiars

En qüestions relacionades amb els dispositius digitals que contínuament es fan anar, com en molts altres aspectes de convivència familiar, cal un adult de referència. Cal parlar i educar aspectes ètics a part de tecnològics.

La presència de la tecnologia digital no hauria d'afeblir les relacions directes que es donen en els entorns familiars. Són importants els espais de diàleg i de comunicació pares/mares/persones educadores/infants/joves per anar creixent junts en temes relacionats amb les pantalles igual que fem amb altres com els esports, hàbits conviviais, estudis.... Com a famílies i persones educadores hem de saber anticipar-nos i facilitar/afavorir que es produeixin.

La clau és la comunicació i el diàleg. Cal pensar i buscar allò essencial: LA RELACIÓ AMB EL TEU FILL/A, el contacte, la franquesa, que sàpiga que pot comptar amb la família. Cal prioritzar una bona relació sabent que sacrifiques no saber alguns dels seus secrets. La desconfiança és molt difícil de reparar.

Pares i mares gestionen el tema com poden. No sempre bé, no sempre malament. Cal perdre la por i deixar de preocupar-se pel que no podem saber o controlar. El món de les pantalles és canviant i ens afecta de manera global. Cal una visió que no només ens centri en els

problemes, sinó també en les seves potencialitats. Treballar una visió positiva que ens animi a implicar-nos tecnològicament per estar més propers als nostres fills i filles.

És difícil establir criteris d'ús a mode de receptes. Cada entorn familiar, cada infant, cada jove és únic i moltes vegades es té la sensació de no saber si s'està fent tot bé. Moltes famílies tenen també la sensació d'estar en un aprenentatge constant davant de molts aspectes tecnològics respecte als quals solen ser més competents els fills/filles.

Malgrat tot sembla clar que si les normes i els límits en temes convivencials i educacionals han estat presents a casa des de petits i petites, les normes sobre l'ús de les pantalles també hi tenen cabuda. Al respecte s'apunten diferents idees com que cal respectar la intimitat dels fills i filles i els registres de les seves converses. Calen criteris de regulació d'ús. Un no d'entrada sol ser ineficaç. Compartir informació, mostrar interès i dedicar temps a explorar les seves possibilitats tecnològiques i comunicatives, establir criteris acordats de seguretat i d'ús. Tot pensant que el límit seria que el mòbil i altres entorns digitals no ens limitin la vida escolar, extra-escolar, les relacions, les menjades...

L'analogia dels ganivets (ganivets versus aparells digitals) ens va exemplificar de manera impactant com pot ser de perillosa una eina mal utilitzada i a una edat que no toca.

S'exposa la idea que el sistema organitzatiu dels centres educatius i els docents no estan preparats per treballar i regular amb eficiència l'ús dels dispositius mòbils. L'ús d'entorns digitals i de dispositius mòbils a l'aula pot facilitar el seu aprenentatge. L'ús d'aquests entorns tecnològics pot facilitar també la proximitat amb l'alumnat a partir de la tecnologia. Cal aprofitar-ho.

Es planteja també si s'està perdent la cultura de l'esforç. Si relacionem l'esforç amb el resultat final, aleshores veurem que el motor de l'aprenentatge és la curiositat i això és el que cal potenciar. Així com l'esperit crític davant tanta informació.

Es remarca que és important estar en associacions de pares/mares per compartir i contrastar criteris al voltant d'aquesta temàtica. El diàleg entre famílies pot resultar enriquidor i pot aportar recursos i idees sobre com afrontar aquests temes amb els fills i filles.

Taula experts

En la taula d'experts es va posar de manifest la necessitat que els professionals estiguin formats en les qüestions que afecten a les tecnologies i dispositius digitals en diferents àmbits. Aquesta formació és important perquè aquests puguin assessorar famílies en aquests temes. Encara es donen pocs consells a nivell de salut i d'educació que impliquin bones pràctiques i usos saludables.

En l'àmbit purament familiar, es destaca que educar i exercir de pare i mare en qüestions tecnològiques, no és un tema només de competència digital, sinó especialment competència parental. Si bé potser els pares i mares no es creuen experts en competència digital, sí que són

més hàbils com per gestionar la vida familiar, establir normes i límits, etc. Sempre hem d'actuar pensant que el centre som les persones, no la tecnologia.

Com a orientacions generals, es planteja les tres "P" a l'hora d'educar:

- **Presencialitat:** Exercir el paper de pare i mare implica estar on estan creixen els nostres fills i filles. Els infants i joves necessiten acompanyament tant en entorns presencials com virtuals. Estar significa no ser únicament pare o mare, sinó fer de pare i mare en els espais on els fills i filles es relacionen, espais tant presencials com virtuals.
- **Progressivitat:** Introducció progressiva de les tecnologies en els joves, des dels 0 anys, anant de menys a més. No es pot educar en el bon ús de les tecnologies sense les tecnologies. La prohibició no representa una bona alternativa als riscos que es deriven de les TIC. Si que ho fa un ús paulatí, contingent i integral de les mateixes al llarg de les diferents etapes del desenvolupament d'un infant i jove.
- **Pautes:** Establiment de normes i límits en els entorns familiar. No delegar funcions parentals als dispositius digitals, sinó determinar i consensuar en alguns casos les normes i límits per a una correcta convivència i d'ús a la llar entre els dispositius digitals i les persones. Cal a més buscar espais comuns en família que permetin definir bones pràctiques.

Educar en l'ús dels entorns digitals ens pot demanar un esforç d'alfabetització i actualització necessari per ajudar a infants i joves a transitar per aquest món i establir la seva identitat digital. No es pot confondre que siguin nadius digitals amb que ja ho sàpiguen tot i no necessitin control ni educació digital.

Cal pensar en positiu i a més de veure els perills, també cal veure les possibilitats i la seva potencialitat no només comunicativa, sinó també formativa i professional. En un futur molt proper no triomfarà qui tingui més màsters, sinó qui sigui més competent digitalment.